

OSZTÁLYFŐNÖKI

5 – 8. OSZTÁLY

Összesített óraterv

A,

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	1	1	1	1
Összóraszám	36	36	36	36

C,

Témakörök	5.	6.	7.	8.
A harmonikus személyiség, énképem, önismeret	4	4	3	3
Tanulás tanulása	3	2	2	3
Szülőföldünk, helyünk a világban, európai azonosságtudat	2	3	3	2
Családi élet	3	2	2	-
Én és helyem a környezetemben	3	3	1	2
Magatartás és viselkedéskultúra	4	4	3	2
Az egészséges élet	10	10	10	10
Az ember, mint a természet része	2	2	2	2
Szabadidő	3	3	2	2
Konfliktuskezelés	-	-	2	2
Pályaorientáció, felkészülés a felnőttlét szerepeire	-	-	2	2
Gazdasági és pénzügyi ismeretek	1	2	2	3
Szabadon felhasználható órák	1	1	2	3
Összesen:	36	36	36	36

A kulcskompetenciák fejlesztése az osztályfőnöki órákon:

Anyanyelvi kommunikáció

A megfelelő szókincs kialakítása, a nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók ismerete, a szóbeli kapcsolattartás fő típusainak, egyes irodalmi szövegek ismerete, kommunikációs helyzetek felismerése, az esztétikai minőség tisztelése, a nyelv másokra gyakorolt hatásának a társadalmilag felelős nyelvhasználatnak a jelentősége.

Matematikai kompetencia

A matematikai gondolkodás fejlesztése, alkalmazási képesség kialakítása, a mindennapok problémáinak megoldásában jártasság kialakítása, a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek fejlesztése, matematikai modellek alkalmazása, a dolgok logikus okának és érvényességének keresése.

Természettudományos és technikai kompetencia

A természeti világ alapelveinek, az alapvető tudományos fogalmaknak, módszereknek, a technológiai folyamatoknak, ezeknek az emberi alkalmazása során kifejtett tevékenységeknek természetre gyakorolt hatásának az ismerete. A természettudományi ismeretek alkalmazása új technológiák, berendezések megismerésében, működtetésében, problémamegoldásaiban.

Digitális kompetencia

Információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje, kommunikáció és hálózati együttműködés az interneten keresztül. Összességében képesség az információs társadalom technológiáinak (IST) magabiztos és kritikus használatában a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén.

Szociális és állampolgári kompetencia

Képesség a harmonikus életvitelre, a közösségi beilleszkedésre, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység, hatékony részvétel a társadalmi és szakmai életben, aktív részvétel a közügyekben. Ez a kompetencia a demokrácia, az állampolgárság fogalmának és az állampolgári jogoknak az ismeretén alapul. Magában foglalja a településhez, az országhoz, az EU-hoz való tartozást.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A tervezés, szervezés, irányítás, vezetés, delegálás, elemzés, kommunikálás, kockázatfelmérés, csapatmunkában tevékenykedés képességének fejlesztésével az egyén alkalmassá válik a pénz világában való tájékozódásra, a gazdaság működésének megértésére, lehetőségeinek felmérésére.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Célja a helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökségnek, valamint az egyénnek a közösségben elfoglalt helyének a tudatosítása, a főbb művészeti alkotások értő ismerete, Európa kulturális és nyelvi sokféleségének a megőrzésére irányuló igények felkeltése, az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése. A nyitottság, az érdeklődés, a fogékonyság fejleszti a kreativitást és az arra való készséget, gazdagítja az önismeretet, segíti az eligazodást a világban.

A hatékony, önálló tanulás

A saját tanulás megszervezésének, a szükségletek és lehetőségek felismerésének képessége. Legyen képes az egyén tudását és képességeit a különböző helyzetekben használni munkában, otthon. Fontos eleme a motiváció és a magabiztosság, saját tanulási stratégia kialakítása, a figyelem összpontosítása, önértékelés, képesség a közösen végzett munkára.

A kiemelt feladatok megvalósítása az osztályfőnöki órákon:

Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeikért viselt felelősségtudatának elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az életben elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítésmódokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja olyan, a tanulók életében nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és tisztesség, a türelem. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – kihat egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is, a munka megbecsülésére neveli őket.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni-közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez vezetnek. Alakuljon ki bennük a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet, az értelmi és érzelmi kötődésnépünk, nemzetük, hazájuk hagyományaihoz és életéhez, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Továbbra is részt kell vennünk várostörténeti vetélkedőkön, országjáró kirándulásokon. Az iskola valamennyi vetélkedője (ének, rajz, magyar, történelem, néptánc, stb.) szolgálja a nemzeti öntudat fejlesztését. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért a tanulók, magyarságtudatukat megőrizve, ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról. Keltsük fel tanulóink érdeklődését az okok, összefüggések, megoldási lehetőségek keresése iránt.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállamban a társadalom fejlődésének egyik fontos feltétele az egyén részvétele a civil társadalom, a lakóhelyi, a szakmai, kulturális közösség életében és a politikai életben, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Ehhez olyan formális, nem formális és informális tanulási lehetőségeket kell biztosítanunk, amelyek elősegítik a tanulók aktív állampolgárrá válását. Az aktív állampolgári léthez ismeretek, képességek, megfelelő beállítottság és motiváltság szükséges. A közügyekben való részvétel a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését kívánja. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások. Az aktív állampolgári magatartáshoz

szükséges részképességek (társadalmi viszonyrendszerek felismerése, egyenlő bánásmódhoz való jog, konfliktuskezelés, segítségnyújtás, együttműködés), értékorientációk beállítódások (felelősség, megbízhatóság, tolerancia, viselkedéskultúra) elsajátítását az iskolai élet demokratikus gyakorlata biztosítja.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az elsajátított tudást és készségeket énképébe be tudja építeni, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatni kell abban, hogy érezze, alakítani tudja fejlődését, sorsát és életpályáját. A megalapozott önismeret hozzájárul a boldog, egészséges és kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

A családnak kiemelkedő jelentősége van a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Ezért társadalmi elvárásként fogalmazódik meg a nevelési-oktatási intézményeknek a gyermekek nevelésében, az erkölcsi normák közvetítésében, a harmonikus családi minták közvetítésében való fokozott részvétele. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező ártrendeződések a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A családi életre való felkészítés segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, valamint a családi életükben felmerülő konfliktusok kezelésében. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

Testi és lelki egészség

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez és a harmonikus élet értéként való tiszteletéhez. A pedagógusok készítsék fel a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, gondozására, társas viselkedésük szabályozására, a társas konfliktusok kezelésére. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. Vetélkedők, előadások és faliújságok hírei segítik a szervezetre káros (dohányzás, alkohol, drog) szerek bemutatását. Osztályfőnöki és biológia óra keretében tudományos videofilmet tekintenek meg tanulóink az egészséges életmód számtalan területéről. Szakembereket hívunk előadások tartására, kiemelten támogatjuk az olyan tevékenységeket, amelyek segítik a gyermek mozgás-, játék- és önkifejezési szükségletét (néptánc, modern, táncok, balett, úszás). Gondolunk továbbra is a légúti beteg tanulók utógondozására. Számukra az őszi-tavaszi barlangkúra, a Somadrin barlang használata továbbra is biztosított. Figyelünk a mozgáskorlátozott tanulók ellátására. Egészségnevelési munkaközösségünk városi szintű vetélkedőt rendez. Az iskola feladata az is, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Arra törekszünk, hogy az iskolai környezet mint élettér is biztosítsa az

egészséges testi, lelki, szociális fejlődést. Biztosítjuk tanulóink számára a **mindennapos testnevelés** lehetőségét.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A tanterv ösztönzi a személyiségfejlesztő nevelést-oktatást, melynek része az akadályozott, hátránnyal élő fiatalok képességeinek fejlődéséhez szükséges feladatok meghatározása. Ez akkor lehet eredményes, ha az intézmények pedagógiai programja, a helyi tanterv külön figyelmet szentel minden tanuló képességbeli és társadalmi különbségének. A nevelési-oktatási intézmény alakítsa ki a gyerekekben, fiatalokban a beteg, sérült, fogyatékkal élő emberek iránti együttérző és segítő magatartást. Saját élményű tanuláson keresztül fejlessze ki a tanulóknál a szociális érzékenységet és számos olyan képességet (együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létehez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

Célunk, hogy a tanulók felismerjék az egyén és a társadalom életének függőségét a természet és ember alkotta környezettől. A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. A tanulók értsék a természet, a környezet harmonikus fejlődését elősegítő, valamint az ezeket veszélyeztető legfontosabb tényezőket, okokat. A nevelés célja, hogy a természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Érezzék, hogy megóvása érdekében melyek a tennivalóik. Folyamatosan szükséges gyakorlatban is elvégeztetni az elméletben elmondottakat (szemétszedés, virágok átültetése, ápolása). A tanulóknak meg kell ismerniük azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók ismerjék meg azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük természeti és társadalmi értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére. Ehhez fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világ gazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók felismerjék saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világában és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát.

Médiatudatosságra nevelés

A médiatudatosságra nevelés lehetővé teszi, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosságnak felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Az értelmező, kritikai és tevékenybeállítódás kialakítása révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A médiatudatosságra nevelés során a tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. A tanulás számos összetevőjét meg kell tanítani a gyerekeknek. Törekedni kell arra, hogy a tanulók fokozatosan önállóságra tegyenek szert, élményeik és tapasztalataik alapján ismerjék meg a hatékony tanulás módszereit. Meg kell tanítani, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; a tanulók csoportban miként működhetnek együtt; hogyan rögzíthetők hívhatók elő pontosan, szó szerint a szövegek, meghatározások, képletek stb. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás fontos színtere az iskola, de sok lehetőség van az iskolán kívüli tanulásra is. Szükség esetén a tanítás-tanulási folyamatba vonjunk be külső szakértőt. Fontos feladat a kritikai gondolkodás megerősítése, a konfliktusok kezelése, az életminőség javítása, az életvitel arányainak megtartása, az értelmi, érzelmi egyensúly megteremtése, a teljesebb élet megszervezése. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

Célok és feladatok

A Kerettantervben képviselt értékek, az egységes, alapvető követelmények és az ezekre épülő differenciálás egyaránt azt a célt szolgálják, hogy a tanulók – adottságaikkal, fejlődésükkel, iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, egyéb tevékenységeikkel, szervezett és spontán tapasztalataikkal összhangban – minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket.

A Kerettanterv a gyermekek, a serdülők és ifjak képességeinek fejlődéséhez szükséges követelmények meghatározásával ösztönzi a személyiségfejlesztő oktatást. Ez azonban csak akkor lehet eredményes, ha az intézmények pedagógiai programja, nevelési, tanítási-tanulási folyamata teret ad a színes, sokoldalú iskolai életnek, a tanulásnak, a játéknak, a munkának: ha fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési készségüket, edzi akarataikat; ha hozzájárul életmódjuk, motívumaik, szokásaik, az értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításához, meggyökereztetéséhez.

Az osztályfőnök nevelő munkája

A Kerettanterv tehát olyan iskolai pedagógiai munkát feltételez, amelyben a tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll a középpontban; figyelembe véve, hogy az oktatás, a nevelés színtere nemcsak az iskola, hanem a társadalmi élet és tevékenység számos egyéb fóruma is. Az ismeretek, a készségek, a képességek elmélyítése során sokféle nevelő hatás éri a tanulókat. Bármilyen színes és tartalmas is a tanítási órák tananyaga, a szükséges nevelési hatásokat, a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztését csak tervszerűen kialakított nevelési rendszerrel, gondosan egymásra épített nevelési tartalmakkal lehet megvalósítani. A tanulók személyiségfejlődését kibontakoztató pedagógiai folyamatokat, az osztályban érvényesülő nevelési hatásokat az osztályfőnöknek kell összehangolnia.

Az osztályfőnök céltudatosan irányítja az osztályban folyó nevelő-oktató munkát, összehangolja az iskolai és iskolán kívüli nevelési tényezőket, pedagógiai törekvéseket. A tanulókkal közösen tervezi, elemzi, és alakítja az osztály életét, biztosítja annak bekapcsolódását az iskola egészének nevelési rendszerébe. A tanulók közvetlen megismerése és az osztályközösség arculatának formálása kiváló lehetőségeket kínálnak az iskolai és iskolán kívüli programok: szakkörök, klubdelutánok, sportfoglalkozások, rendezvények, diákgyűlések, utazások, kirándulások, színház-, és múzeumlátogatások stb.

Az osztályfőnöki munka eredményessége érdekében a pedagógus kapcsolatot tart tanítványai szüleivel, erősíti a családból származó pozitív nevelési hatásokat, megismeri a család viszonyulását az iskolához, a gyermekhez. Az osztályfőnöki munka kritikus pontja a torz családi nevelési minták és szokások ellensúlyozása, a negatív társadalmi hatások kivédése.

Az osztályfőnök nevelő munkáját az iskola pedagógiai programja, a helyi tanterve és a tanmenete alapján végzi.

Tevékenysége három fontos feladatkörre terjed ki:

- A, ügyviteli (adminisztrációs) teendők ellátása,
- B, szervezési, koordinációs feladatok végrehajtása,
- C, közvetlen nevelőmunka.

A Kerettanterv által biztosított osztályfőnöki órákon sajátos rendszerező, szintetizáló módszerrel kerül sor a tanulók nevelésében szerepet játszó nevelési tartalmak, témakörök feldolgozására. Jellemezze az osztályfőnöki órákat a mai fiatalokhoz közel álló tartalom és forma! Az osztályfőnöki óra a helyes vitakultúra kialakításának nélkülözhetetlen gyakorlóterepe.

Célunk, hogy a gyerekek fejében megfogalmazódott kérdések ne haljanak el. Gondolkodjanak, kérdezzenek, vitatkozzanak ők és az osztályfőnök is. A válaszokat ne a tanár fogalmazza meg, ő csak a saját véleményét mondja el, de társ legyen a megoldáskeresésben. Sokszor egy-egy problémát alternatív módon lehet csak kezelni és

megoldani, ebben segíthet a szülő is. Lényeges, hogy az osztályfőnök – akinek célja a gyerek sokoldalú megismerése és fejlesztése – élvezze ezt a szabadságot adó együttlétet. Serkentő környezetet teremtsen, bátorítsa a gyermekek autonóm törekvéseit, fogadja el fantáziavilágukat. Biztonságos háttérrel adjon a gyermekeknek, a fejlesztő szándék mellett is elfogadva őket olyannak amilyenek, hisz élettapasztalatukat, társadalmi – emberi mintáikat és személyes élményeiket saját környezetükből, életterükből hozzák.

Az osztályfőnöki órákon törekednünk kell olyan légkör kialakítására, amely feloldja a tanulóban lévő gátlásokat, segíti őket abban, hogy őszintén nyilatkozzanak meg a „kényes” témákban is. A feloldódáshoz – amennyiben megvalósítható – más környezet kell, mint a hagyományosan merev tantermi berendezés, az egymás hátát látó gyerekekkel. Klubszobát célszerű berendezni, ami témától függően átrendezhető: puffokkal, ülepárnákkal, vitrinekkel, polcokkal. A falon legyen lehetőség „területeket” kialakítani saját osztály-, faliújságra. Jó lenne, ha lenne televízió, video- vagy DVD lejátszó. Nem szükséges minden órát a megszokott tantermi környezetben tartani, lehet színhely: könyvtár, múzeum, közösségi ház, vagy éppen a természet.

Az osztályfőnöki tevékenység jellemzői:

- Az 5–8. évfolyamon kötelező osztályfőnöki órák nevelési témái lehetnek: kötöttek, szabadon választhatók és aktuális eseményekhez kapcsolódóak.
- Az osztályfőnöki óra egyszerre szolgálja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását. Fejleszti az önismeretet, felkészíti a tanulókat a kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására. Hozzájárul a differenciált emberkép és identitástudat alakulásához.
- A tanulókat tudományosan megalapozott ismeretekhez juttatja a természeti- és társadalmi környezetről, az emberről, és megismerteti őket a magatartási szabályokkal és etikai normákkal.
- Az „Ember-, és társadalomismeret, etika” modul ismeretanyagához számos ponton kapcsolódnak az osztályfőnöki órák témái. Szükség van azonban arra, hogy a javasolt osztályfőnöki program koncentrikusan bővülő ismeretrendszere már 5. osztálytól járuljon hozzá a fiatalok önismeretének, önfejlesztő stratégiájának és erkölcsiségének alakításához (egészséges életmód, konstruktív életvezetés, magatartáskultúra, erkölcsismeret, vallásismeret)
- Az életkornak megfelelő ember-, és társadalomismeretek nyújtásával segítse elő a tanuló szocializációs folyamatát, természeti és társadalmi környezetébe való beilleszkedését.
- Segítse a tanulót kapcsolat-, és viszonyrendszereinek felismerésében, nevelje értékes és hasznos kapcsolatok kialakítására és ápolására.
- Fejlessze a tanuló szociális érzékenységét, toleranciáját, valamint empátikus képességét az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránt.
- **Elengedhetetlen a tanulók aktív részvétele mind az óra előkészítésében, mind a nevelési téma feldolgozásában!**

Kiemelésre javasolt fejlesztési követelmények

- Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra, a demokratikus állampolgárság értékei,
- Információs és kommunikációs kultúra, közlekedési ismeretek, biztonságkultúra,
- Tanulás, időbeosztás, munkaszervezés, pályaaorientáció,

Énkép, önismeret, test és lélek egysége:

- A tanuló legyen képes az embert, mint összetett biológiai, szellemi, társadalmi és erkölcsi lényt értelmezni.
- Ismerje a pszichikus működés fő törvényszerűségeit, a személyiség komponenseit.

- Felelősen szabályozza szükségleteit, értékrendjét és kapcsolatrendszerét.
- Dialektikus összefüggéseiben értelmezze saját létét, céljait és tudatosan alakítsa / alapozza konstruktív életvezetését.
- A tanulók ismerjék meg önmagukat és egymást, legyenek közösségük és saját személyiségük tudatos formálói.

Testi és lelki egészség, személyes higiéné, az egészséget veszélyeztető tényezők és azok kiküszöbölése:

- Helyesen értelmezzék azt a tényt, hogy az egészség megőrzése egyéni tetteik, választásai, személyközi kapcsolataik minőségének függvénye.
- Alakuljon ki bennük az egészséges életvezetés igénye és gyakorlata.

Hon- és népismeret:

- Ismerjék hazánk kiemelkedő államfőit, tudósait, feltalálóit, művészeit, íróit, költőit és sportolóit, akiknek kulturális örökségünket köszönhetjük.
- Alkalmazzák a társadalmi normáknak megfelelő tanult és ismert magatartási formákat és szabályokat a mindennapi életben.
- Gyakorolják a társas érintkezési formák szabályait konkrét élethelyzetekben: köszönés, bemutatkozás, kérés, meghívás, tájékoztatás, ajándékozás, megfelelő módon való visszautasítás bemutatkozás.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire, szexualitás, párválasztás, kapcsolatok, konfliktuskezelés:

- Készüljenek fel a sikeres pályaválasztásra, s az egészséges és konstruktív életvezetésre!

Környezeti nevelés, környezettudatos magatartás, a célszerű gazdálkodás alapjai:

- Érezzenek felelősséget a természeti, társadalmi és emberi környezetükért, legyenek annak aktív alakítói, formálói!

5. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Javasolt óraterv:

Témakör	Óra
1. A harmonikus személyiség, énképem, önismeret	4
2. Tanulás tanulása	3
3. Szülőföldünk, helyünk a világban, európai azonosságtudat	2
4. Családi élet	3
5. Én és a helyem a környezetben	3
6. Magatartás és viselkedéskultúra	4
7. Az egészséges élet	10
8. Az ember, mint a természet része	2
9. Szabadidő	3
10. Gazdasági és pénzügyi ismeretek	1
11. Szabadon felhasználható órák	1
összóraszám	36

Cél:

Harmonikus személyiségű, egészséges önelfogadású, pozitív énképpel bíró személyiségek nevelése. A családi, iskolai, lakóhelyi közösséghez tartozás érzésének erősítésével a tanulók környezetükért érzett felelősségtudatának fejlesztése, egyén és közösség megfelelő kapcsolatának formálása. A személyiség szuverenitásának tiszteletben tartása mellett, a közösen meghatározott célokhoz, normákhoz alkalmazkodni tudásra nevelés.

Az életkornak megfelelő tevékeny hazafiságra neveléssel együtt annak tudatosítása a tanulóknak, hogy valamennyien felelősek az emberiség jövőjéért.

Tárgyalandó témák:

HARMÓNIKUS SZEMÉLYISÉG, ÉNKÉPEM, ÖNISMERET	
Előzetes tudás	Külső, belső tulajdonságok ismerete
Ismeretek / fejlesztési követelmények	
• Ismerem-e önmagammat? (tulajdonságaink megismerésének módjai: rendszeres önvizsgálat; mások véleményének meghallgatása, tulajdonságtáblázat készítése alapvető jellemzőinkről (alkat, vérmérséklet, érzelmi világ, stb.). • Milyen szeretnék lenni? (önismereti teszt alapján a kívánt tulajdonságok meghatározása, megközelítésének módjai). • Eszményképeim (ki a személyiség és az egyéniség? Mi a jellem? Eszménykép-életcél, a pozitív példa serkentő ereje). • Én és az önfegyelem (az önfegyelem mozgatórugói: szeretet, félelem, stb. az önfegyelem különböző szinterei és fokai).	
Kapcsolódási pontok	<i>Irodalom:</i> A mesék pozitív és negatív szereplői <i>Drámapedagógia:</i> Kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok <i>Magyar nyelv:</i> A testbeszéd értelmezése

A TANULÁS TANULÁSA	
Előzetes tudás	Szövegértelmezés kérdéseken keresztül. Olvasott szöveg tartalmának néhány mondatos összegzése.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Tanulás és tudás (a tanulás és tudás közti különbség és összefüggés). • Hogyan tanuljunk eredményesen? (tanulási stratégiák: mélyreható, szervezett, mechanikus tanulási technikák: szöveg hangos olvasása, néma olvasás, elmondás más személynek, önmagunknak, ismétlés, lényegkiemelés stb.). • Munka az iskolában (a házirendben szereplő feladatok megbeszélése, a hetes és az ügyeletesei feladatai, a házi feladat-felelős teendői, minden gyerek feladata az iskolában). • A tanulás akadályai (a tömeg hiánya, túl meredek gradiens, a meg nem értett szó). • A figyelem mérése és fejlesztése (figyelemkoncentrációt javító gyakorlatok, játékok beiktatása). • Hogyan tanuljunk humán és reál tantárgyat? (a módszertani különbségek, megoldási javaslatok). • A tanulás és munka értékelése (önértékelés, külső–tanári, osztálytársi, szülői–értékelés, ennek szerepe a mentális egészség szempontjából). • Munkafegyelem–tervszerű munka (az előre elfogadott rendhez való alkalmazkodás, a munkafegyelem betartása, munkarend készítése és érvényesítése).	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv (irodalom):</i> A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken. <i>Informatika:</i> Online szótárak használata

SZÜLŐFÖLDÜNK, A HELYÜNK A VILÁGBAN, EURÓPAI AZONOSSÁGTUDAT	
Előzetes tudás	Miskolc helye az országban, nevezetességei
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A lakóhely és a szülőföld. Szűkebb pátriánk jellemzői. • Szülőföldünk, lakóhelyünk, anyanyelvünk, kultúránk, természeti szépségeink, örökségeink, műemlékeink • Hagyományaink őrzése, ápolása, nemzeti szimbólumok, ünnepek (dátumok, nevek, helyek)	
Kapcsolódási pontok	<i>Természetismeret:</i> Magyarország adottságai <i>Hon és népismeret:</i> a tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait.

AZ EGÉSZSÉGES ÉLET	
Előzetes tudás	Helyes napirend. Öltözködési az időjárásnak megfelelően. Mely ételek egészségesek és melyek nem? A mozgás fontossága.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Az egészség érték: testi jólléti állapot (elemi higiéniai követelmények) –testápolási vetélkedő; alkalomnak, időjárásnak megfelelő öltözködés; egészséges táplálkozás, az elhízás veszélyei) teljesítmény és táplálkozás. • Kísértésnek kitéve: a dohányzás (élettani kísérletek, a cigaretta összetevői; közvetlen hatása az emberre; betegségek okozója, következményei az utódokra; hogyan lehet leszokni?, hogyan tudok visszautasítani?).	
Kapcsolódási pontok	<i>Természetismeret:</i> az emberi szervezet működése

SZABADIDŐ	
Előzetes tudás	Szabadidős tevékenységek ismerete
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Szabadidő: olvasás, hobbi (a műveltség iránti igény megalapozása; a könyv tanít, nevel, szórakoztat; a könyvtár jelentősége, a helyes könyv-, és könyvtárhasználat; hogyan befolyásolhatja későbbi pályaválasztásomat?).	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar irodalom:</i> könyvtárhasználati ismeretek

CSALÁDI ÉLET	
Előzetes tudás	A család fogalma. A család, mint közösség.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Munkám a családban (mindennapi megbízatások, szünidei illetve hétvégi tevékenységek, állandó feladatok, napi illetve heti programok). • A család (fogalma, típusai, tagjai, feladatai, családfa; demokrácia a családban; generációk együttélése; családi munkamegosztás; a pénz értéke, megbecsülése a család életében; gazdálkodás a családban–zsebpénz). • A legmeghittebb közösség a család (a család és annak szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében; a család feladatai: szeretet, érzelmi biztonság, lelki támasz nyújtása, anyagi gondoskodás, idős / beteg családtagokkal való törődés; ami a családi életet meghitté teszi; az én családom – jövőkép; munkamegosztás a családban; mikor és hogyan ünnepelünk a családban: születésnap, névnap, házassági évforduló, karácsony, húsvét, anyák napja, nőnap)	
Kapcsolódási pontok	<i>Irodalom:</i> Irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására

ÉN ÉS HELYEM A KÖRNYEZETBEN	
Előzetes tudás	Különböző közösségek felismerése, megnevezése, értelmezése. A barátság fogalma.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A közösség céljai, feladatai a felső tagozatba lépve (a Házi rend áttekintése, változások az alsó tagozathoz képest). • Tartalmas, vonzó élet a közösségben (a felelősi rendszer kialakítása, a felelősök munkájának értékelési rendszere). • Az együttműködő közösség felé (a közös célok elérésének akadályozói: rongálók, rendbontók, passzívak, stb., a fegyelem fontossága, a helyzetképből adódó újabb feladatok meghatározása). • Személyes kapcsolatok az osztályban (szociometriai felmérés) • A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (a közösség fejlődésének értékelése: eredmények és feladatok). • Társas kapcsolatok az osztályban (a kapcsolatok kialakulása feltétele, változásai (tisztelet, szeretet, barátság). • Öszinteség, titoktartás, segítőkészség (az igaz barátság ismérvei az őszinteség, a titoktartás, segítőkészség, cinkosság).	
Kapcsolódási pontok	<i>Drámapedagógia:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok <i>Magyar nyelv:</i> a testbeszéd értelmezése <i>Erkölcstan:</i> a másság elfogadása

MAGATARTÁS ÉS VISELKEDÉSKULTÚRA	
Előzetes tudás	Kit tegezünk? Kit magázunk? Megvárjuk, amíg a másik befejezi mondandóját.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A társas kapcsolatok illemtana (megszólítás, üdvözlések, bemutatkozások, bemutatások). • Hogyan viselkedjem? (mi a viselkedés és tanulható-e?, utánzás, azonosulás, önfegyelem, alapvető illemszabályok). • Szabályok vagy korlátok: illik, nem illik (iskolában hogyan viselkedjünk; étkezés az iskolai ebédlőben; telefonálás).	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv:</i> aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben, nyelvi kifejezési formák: tegeződés, magázódás, tetszikelés <i>Informatika:</i> e-mail, chat <i>Drámapedagógia</i> <i>Erkölcstan:</i> viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, mások véleményének tiszteletben tartása

AZ EMBER, MINT A TERMÉSZET RÉSZE	
Előzetes tudás	A környezet fogalma
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A környezetvédelem – miért kell környezetünket védenünk? A rend és a tisztaság szerepe. A környezetvédelem fogalma, mikro- és makrokörnyezetünk védelme, milyen szerepe van a rendnek és a tisztaságnak? • Hulladékgyűjtés. Háztartási hulladék szelektív gyűjtése – újrahasznosítás, szennyezett hulladékok elhelyezése	
Kapcsolódási pontok	<i>Természetismeret:</i> élő és élettelen környezetünk

GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI ISMERETEK	
Előzetes tudás	A pénz fogalma, mint fizetőeszköz. Mennyi pénzből lehet mindennapi élelmiszereket vásárolni? Milyen havi kiadásai vannak egy családnak?
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A pénz fogalma és értéke, hogy mennyi pénzért mi vásárolható meg. Tudjunk kalkulálni zsebpénz mértékű összegekkel • A család háztartási kiadásai, hogy milyen közüzemi számlákat kell fizetni. • A takarékoság fogalma, spórolási lehetőségek.	
Kapcsolódási pontok	<i>Technika és életvitel, háztartástan</i> <i>Matematika:</i> a pénz vásárlói értéke

Távlati és tanítási cél:

- Szabályok alkotása, reális önértékelés, önelfogadás, érdeklődjön mások véleménye iránt, az egyéniség tisztelete. Ismerje meg a társas viselkedés szabályszerűségeit, az önmagukért és másokért érzett felelősség felkeltése, az egészséget megőrző szokások kialakítása.
- Ismerje meg az egészséget károsító tényezőket, a szenvedélybetegségek meghatározása, a megelőzés tudatának kialakítása, együttműködés a családdal, társadalommal.

- Legyen tisztában azzal, hogy a különböző tanítási órákra más-más módon kell felkészülni, tudja idejét célszerűen beosztani, tudatosuljon benne, hogy a tanulás a legfontosabb kötelessége.
- Ismerje szűkebb pátriája nevezetességeit, múltját, ápolja népi hagyományainkat, kutasson lakóhelye múltbéli tárgyai, szokásai iránt (nagyszülők elbeszélései, tárgyi emlékek gyűjtése).
- Ismerje fel a természeti környezet, az ökológiai egyensúly védelmének fontosságát, tegyen különbséget környezetbarát és nem elbomló háztartási szemét között, figyelje a nagyvilágból érkező híreket a médiákon keresztül.

Várható eredmény a cselekedet, viselkedés, magatartás szintjén:

- Alkalmazkodás a közösen alkotott szabályokhoz, Magabiztosságot tükröző fellépés, a pozitív énkép kialakulása.
- A teendők közös megbeszélésére képes, együttműködésre nyitott, családjához érzelmileg kötődő, családtagjaira odafigyelő, a helyes szokásokat kialakító, rögzítő és követő magatartás.
- A biztonságos élet szokásainak kialakulása.
- Javul saját tanulási módszere, képességeihez mérten a maximális eredményeket produkálja.
- Tapasztalatai alapján be tud számolni lakóhelyének hazánkban elfoglalt helyzetéről, történetéről, nevezetességeiről.
- Tudatosan védi természeti környezetét, a háztartási hulladékot szelektíven gyűjti, elítéli a háborút és erőszakot, a faji, vallási stb. megkülönböztetést.

Eszközrendszer:

- Csendes Éva: Életvezetési ismeretek és készségek című könyv nyomtatott taneszközei
- Ellenőrzés, értékelés eszközei
- Audiovizuális eszközök, médiák
- Tapasztalást elősegítő eszközök, tárgyak

6. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Javasolt óraterv:

Témakör	Óra
1. A harmonikus személyiség, énképem, önismeret	4
2. Tanulás tanulása	2
3. Szülőföldünk, helyünk a világban, európai azonosságtudat	3
4. Családi élet	2
5. Én és a helyem a környezetben	3
6. Magatartás és viselkedéskultúra	4
7. Az egészséges élet	10
8. Az ember, mint a természet része	2
9. Szabadidő	3
10. Gazdasági és pénzügyi ismeretek	2
11. Szabadon felhasználható órák	1
összóraszám	36

Cél:

Olyan szituációk teremtése a tanulók számára, melyben valós énjüket nyújthatják, lehetőségük nyílik a felismert hibák korrigálására, így az énismerettel együtt önnevelési képességük is fejlődik. A tanulók megismertetése olyan emberekkel környezetükben, akiknek élete, pályája példaértékű lehet számukra. A lakóhelyről, a honáról, a világról alkotott ismeretek nyújtásával a tanulók műveltségének gyarapítása érzelmvilágának gazdagítása. A múlt maradandó értékeinek bemutatása, azok megbecsülésére való nevelés mellett a jövőért érzett felelősség erősítése, a nemzetsors vállalása megújuló európaiságunk jegyében. A helyes táplálkozási szokások kialakítása.

Tárgyalandó témák:

CSALÁDI ÉLET	
Előzetes tudás	A család, mint közösség
Ismeretek / fejlesztési követelmények	
• A család: konfliktusok mindenütt (kommunikációs zavarok a családban; az összeütközések feloldása; véleményalkotás, ítéletformálás; kritikus gondolkodás; a megfelelő szülő-gyerek kapcsolat)	
Kapcsolódási pontok	<i>Irodalom:</i> irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására <i>Drámapedagógia:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok

HARMÓNIKUS SZEMÉLYISÉG, ÉNKÉPEM, ÖNISMERET	
Előzetes tudás	Külső, belső tulajdonságok. Serdülőkor fogalma
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Testre szabott feladatok kiválasztása az egyes tanulók számára tulajdonságainak ismeretében • Felelős vagy önmagadért és másokért (a felelősségtudat kialakítása önmagunk, barátaink, családtagjaink, embertársaink iránt; barátság vagy haverság? – különbségtétel a fogalmak között; lelkiismeretességre nemcsak a munkához, de társainkhoz fűződő viszonyunkban is szükség van, a lelkiismeretesség hiánya lelkipurdaláshoz, s így rossz közérzethez, súlyosabb esetben betegséghez is vezethet) • „Tükröm, tükröm mondd meg nékem!” (a testi–lelki harmónia alapja az önismeret, beképzeltség és önhittség vagy kishitűség? – a torzult énképek) • Önzés–önzetlenség (különbségtétel az egészséges önszeretet és a túlzott önimádat, az önzés között; lemondás a másik ember javára; önzetlen cselekedeteink pozitívan hatnak közérzetünkre) • Öszinteség–hazugság (társas kapcsolataink, őszinte és igaz barátság, családi életünk alapköve az őszinteség; az őszinteség hiánya mindig konfliktust okoz; a tények különböző okok miatt és különböző mértékben eltorzulhatnak: betyárbecsület, kegyes hazugság, elhallgatás, füllentés, rágalmozás) • Hogyan küzdjem le rossz szokásaimat? (rossz szokásaim – egészségkárosító hatása, reális énkép kialakítása bírálat, önbírálat által; reális célok kitűzése a személyiség pozitív megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével) • Segítség! – megváltoztam!? (a serdülőkor korai szakaszának – 11-14 éves kor – állomásai és ennek hatása a serdülőre, a családra. „Lázadásaim”) • Építem önmagam I. (egészséges életrend, napirend összeállítása, annak betartása, hogy távlati célkitűzéseimet megvalósíthassam; szellemi, fizikai munka, a feltöltődés helyes aránya; igényes szórakozás; a „saját idő” fontossága) • Építem önmagam II. (a test és a lélek egyensúlya; rendszeres mozgással, sporttal építem a testem és lelkem; testi és lelki tulajdonságok gyűjtése, amit a sport megváltoztat) • Önismeret (Ismerd meg önmagad! Te is felelsz önmagad alakításáért. Hit önmagunkban vagy önhittség. Ki legyen a példaképem? Mi legyek, ha nagy leszek?) • Kamaszkor: a testi és érzelmi változás kora, a nemi élet tudatosulása, a nemi identitás kialakulása	
Kapcsolódási pontok	<i>Irodalom:</i> a mesék pozitív és negatív szereplői <i>Drámapedagógia:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok <i>Magyar nyelv:</i> a testbeszéd értelmezése <i>Erkölcstan:</i> a másság elfogadása

AZ EMBER, MINT A TERMÉSZET RÉSZÉ	
Előzetes tudás	Ember és környezetének kapcsolata
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Hazánk természeti kincsei és ezek védelme (a világörökség részévé nyilvánított értékek bemutatása: Hollókő, Budai várnegyed, Aggteleki cseppkőbarlang; hogyan védjük, óvjuk ezeket?; tanulmányi kirándulás viselkedési szabályai) • A környezet épsége, megóvása, az emberiség összefogása a természet védelme érdekében	
Kapcsolódási pontok	<i>Természetismeret:</i> környezetvédelem, tájvédelem

A TANULÁS TANULÁSA	
Előzetes tudás	Különböző tanulási módszerek ismerete. Szövegértő-, szövegalkotó képesség. Együttműködési képesség páros vagy csoportmunkában. Tantárgyak követelményeinek és tartalmának ismerete. Saját képességek felmérése.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Tanulási stílusok – tanulási stílusom (auditív, vizuális, mozgásos, társas, egyéni, impulzív, reflektív) • Munka és alkotás (a fizikai és szellemi munka közötti különbségek, munka és alkotás kapcsolata) • A tanulás motívumai (miért tanulunk?, érdeklődés – tudásvágy kapcsolata, környezetünk elvárásai; reális célok kitűzése, célok és a realitás) • Nemcsak az iskolában tanulunk (a tanulás tág értelmezése, iskolán kívüli tanulás lehetőségei, az etikus magatartás) • A munka létünk alapja (az emberi szükségletek kielégítésének forrása, igény szint, kedvelt és kevésbé kedvelt tanulási és munkalehetőségek) • Munka és személyiség (munkasiker – örömforrás – személyiség, kudarc hatása a személyiségre)	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv</i> <i>Irodalom: a szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken</i>

SZÜLŐFÖLDÜNK, A HELYÜNK A VILÁGBAN, EURÓPAI AZONOSSÁGTUDAT	
Előzetes tudás	Magyarország nagy ünnepei, népi hagyományok
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Nemzeti ünnepeink: március 15.; augusztus 20.; október 23. (a haza iránti szeretet és a magyar nemzethez tartozás érzésének kialakítása az ünnepek helyi aktualitásának segítségével; az ünnepek történelmi háttérének rövid megismertetése; hogyan ünnepeltünk? – hogyan ünnepelünk? – helytörténeti vonatkozások, történelmi emlékhelyek megismertetése) • Szokások – hagyományok (csak az szeretheti igazán szülőföldjét, lakóhelyét, aki ismeri történelmét, az itt élő emberek szokásait, hagyományait; ismerje meg szűkebb környezetének (lakóhely, környező történelmi emlékhely, megye) történetét, az emberek hitében fellelhető szokásokat, hagyományokat, ezen keresztül a szűkebb pátria szeretetének, értékei megőrzésének kialakítása a tanulóknak; a hagyományok ismerete nélkül nem létezik teljes emberi élet) • Tolerancia a másság iránt (más népek, nemzetiségek, különféle embercsoportok (cigányság, zsidók, fogyatékosok, stb.) elfogadása, értékeinek megismerése, elismerése, a velük való helyes bánásmód)	
Kapcsolódási pontok	<i>Erkölcstan: a másság elfogadása</i> <i>Természetismeret: a világ népei, lakóhelyük</i> <i>Irodalom: népi hagyományok, szokások</i>

SZABADIDŐ	
Előzetes tudás	Önálló és társas szabadidős tevékenységek
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Szabadidő: társakkal a szabadidőben (játék, sport, vetélkedés, babazsúr v. házibuli, társas – baráti együttlét)	
Kapcsolódási pontok	<i>Természetismeret: a kikapcsolódás, pihenés fontossága</i>

AZ EGÉSZSÉGES ÉLET	
Előzetes tudás	A mozgás és egészség kapcsolata. Napirend.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Az egészség érték: szociális jólléti állapot (milyen a családunk időbeosztása?; nagyító alatt a napirendem; a tevékenységünk sorrendjét, valamint a hozzá szükséges időbeosztást tervezni kell!) • Az étrend és a mozgás fontossága, személyes higiéné • Kísértésnek kitéve: az alkohol (élettani kísérletek, egészségkárosító hatása, italozás következményei, az alkoholizmus, mint betegség, a családi élet ellensége, vigyázz: osztálykirándulás, házibuli, diszkó)	
Kapcsolódási pontok	<i>Természetismeret:</i> a sport szerepe az egészségmegővésben <i>Természetismeret:</i> az emberi szervezet működése

ÉN ÉS HELYEM A KÖRNYEZETBEN	
Előzetes tudás	Értékelés, önértékelés, szabálykövetés, felelősségtudat. A barátság fogalma
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A közösség céljai, feladatai a tanévben (a helyzet értékelése, újabb feladatok megjelölése) • A köz-, és magántulajdon tisztelete (közös terület, öltöző, tanterem, stb. megbecsülése, rendben tartása, megővése, a károkozás megelőzése és büntetése, a megrongált tárgyak mint lehetséges veszélyforrások, személyi tulajdon) • Együtt–egymással (feladatvállalás a közös tevékenységben, a vállalt feladatok pontos, lelkiismeretes ellátása a tanuló képességeinek megfelelően; legmagasabb rendű emberi tevékenység: az együttműködés) • Milyen az én osztályom? (az osztály feladata törődni minden egyes tagjával, egyidejűleg szem előtt tartani a közösség érdekét; az együttes tevékenységben való részvétel képességének kialakítása) • Helyem az osztályközösségben (az egyes egyének meghatározó szerepe a közösségben, annak megítélésében; az alkalmazkodási képesség, a viselkedési kultúra fejlesztése, helyes önismeret, mások véleményének fontossága) • Baráti kapcsolatok az osztályban (baráti kapcsolatok megtartása, erősítése; újabb lehetséges barátságok kezdeményezése; szociometriai felmérés)	
Kapcsolódási pontok	<i>Drámapedagógia:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok <i>Magyar nyelv:</i> a testbeszéd értelmezése <i>Erkölcstan:</i> a másság elfogadása

MAGATARTÁS ÉS VISELKEDESKULTÚRA	
Előzetes tudás	Címzés, megszólítás
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Szabályok vagy korlátok: egy kis illemtan (köszönés, bemutatkozás, megszólítás, levél üdvözlőlap)	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv:</i> szóbeli kommunikáció fejlesztése <i>Erkölcstan:</i> szabálykövetés, szabálytudat, törvény, előírás <i>Drámapedagógia</i> <i>Erkölcstan:</i> viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás

GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI ISMERETEK	
Előzetes tudás	Különböző hivatalok ismeret. Mit, hol ügyintézőnk? Milyen tevékenységeket, feladatokat lát el a postahivatal? Az internet világában hogyan kommunikálhatunk?
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Különböző hivatalok ismerete. Mit, hol ügyintézőnk? • Ismerjék meg a tanulók és tudják önállóan is használni a posta szolgáltatásait. Mi mennyibe kerül, és hogyan kell viselkedni a postán vagy egyéb hivatali környezetben. • Saját ügyek intézése: diákigazolvány, szakköri jelentkezés stb. Az önálló ügyintézés hatékonyan támogatja a megbízhatóság kialakítását. • Az internet világa, avagy idő és költség hatékony kommunikációs formák: SMS, e-mail, chat, ezek előnyei és hátrányai.	
Kapcsolódási pontok	<i>Informatika:</i> e-mail, chat

Távlati és tanítási cél:

- Az önnevelésre való képesség kialakítása. A változások nyomon követése és tudatosítása, önjellemzés.
- A kapcsolatok kialakításának és fenntartásának módjai, kommunikációs készség kialakítása. Szerepvállalás, tolerancia, előítélet-mentesség. Ismerje meg a változások fizikai, intellektuális, tárgyszerű és szocializációs jellegzetességeit.
- Az egészségmegőrző szokások kialakítása. A helyzetfelmérésre és a döntésre való képesség kialakítása.
- Tudatosuljon a rendszeres tanulás fontossága, Törekedjen a figyelmetlenség, rendszertelenség, igénytelenség kiküszöbölésére. Legyen képes kitartó, koncentrált, tanulásra. Ismerje fel elméleti ismereteinek gyakorlati alkalmazhatóságát. Tudjon élni a könyvtár, a médiák, az INTERNET által kínált ismeretszerzési lehetőségekkel.
- Gyűjtőmunka által ismerje meg híres szülötteink életét, munkásságát, valamint nemzetközi sportsikereinket. Tudatosuljon benne ezek fontossága hazánk külföldi megítélése szempontjából.
- Ismerje meg a népi hagyományainkat. Tudatosuljon a nemzeti ünnepeink történelmi jelentősége.
- Ismerje meg hazánk természeti parkjait, tájvédelmi körzeteit. Legyen tisztában az egyetemes emberi jogokkal. Ismerje fel a szomszéd országokkal való politikai, gazdasági együttműködés fontosságát.

Várható eredmény a cselekedet, viselkedés, magatartás szintjén:

- Érzelmi biztonság és önbecsülés, Irányított figyelem és jó kommunikációs készségek. Megtanul beszélgetni.
- Alkalmazkodik a környezet adta lehetőségekhez, Felismeri az érzelmek és a viselkedés kapcsolatát.
- Az egészséget károsító tényezők ismerete alapján az érzelmi jellegű visszautasítás megalapozása.
- Tanulási hibáinak tudatos kiküszöbölésével, az iskolán kívüli ismeretszerzési lehetőségek alkalmazásával tovább javul tanulási hatékonysága.
- Büszkén vállalja magyarságát.
- Ismeri saját emberi jogait és tiszteletben tartja másokét, Életkori sajátosságainak megfelelően tevékenyen részt vesz védett természeti értékeink ápolásában.

- Reális ismeretekkel rendelkeznek a szakmacsoportokról, és a hatosztályos gimnázium követelményeiről, összeveti ezeket saját adottságaival, képességeivel.

Eszközrendszer:

- ENSZ Emberi Jogok nyilatkozata
- Csendes Éva: Életvezetési ismeretek és készségek c. könyv nyomtatott taneszközei
- Audiovizuális eszközök, médiák, PC
- Ellenőrzés, értékelés eszközei

7. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra

Javasolt óraterv:

Témakör	Óra
1. A harmonikus személyiség, énképem, önismeret	3
2. Tanulás tanulása	2
3. Szülőföldünk, helyünk a világban, európai azonosságtudat	3
4. Családi élet	2
5. Én és a helyem a környezetben	1
6. Magatartás és viselkedéskultúra	3
7. Az egészséges élet	10
8. Az ember, mint a természet része	2
9. Szabadidő	2
10. Konfliktuskezelés	2
11. Pályaorientáció, felkészülés a felnőttléti szerepeire	2
12. Gazdasági és pénzügyi ismeretek	2
13. Szabadon felhasználható órák	2
összóraszám	36

Cél:

A tanulók figyelmének ráirányítása arra, hogy az egyes ember egyedfejlődése során megváltoznak tulajdonságai, szokásai, érdeklődése. A harmonikus személyiségének megőrzéséhez azonban mindvégig szükséges a testi-lelki egészség megléte.

Az "én"-nel kapcsolatos ismeretekre, azok gyakorlati alkalmazására is szükség van. Az egyén pozitív énképének kialakításához, ami megkönnyíti számára a külvilág hatásainak feldolgozását, a másik ember jobb megismerését, megértését, a másság elfogadását.

A tanulói önismeret fejlesztésével a pályaválasztás elősegítése, a sokoldalú személyiség formálása.

Tárgyalandó témák:

CSALÁDI ÉLET	
Előzetes tudás	Szülők szerepe
Ismeretek / fejlesztési követelmények	
• A család, mint a nevelés legfőbb színtere (nevelés, érzelmi védettség; generációk együttélése, munkamegosztás; családi szokások és ünnepek; egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban)	
Kapcsolódási pontok	<i>Történelem:</i> állampolgári ismeretek <i>Irodalom:</i> irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására

A HARMONIKUS SZEMÉLYISÉG, ÉNKÉPEM, ÖNISMERET	
Előzetes tudás	Énkép, önismeret, társas kapcsolatok, kapcsolati rendszerekben működő szabályok
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Milyen vagyok? (a helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján) • Milyen legyek, milyen lehetek? (az ideális „én” elérésére tett erőfeszítések fejlesztik a jellemet; elvárásaim magammal szemben, mások elvárásai velem szemben) • Mi motiválja cselekvéseinket? (ösztönök és tudatos cselekvések; szükségleteink hierarchiája a fizikai szükségletektől az önmegvalósításig) • Önismeret (reális – ideális énkép, önfejlesztő stratégiák, példakép)	
Kapcsolódási pontok	<i>Drámapedagógia:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok <i>Magyar nyelv:</i> a testbeszéd értelmezése

TANULÁS TANULÁSA	
Előzetes tudás	Szövegértés és szövegalkotás korosztálynak megfelelő szintje. A kiemelés, mint jegyzetelési technika. A tanulás feltételei
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A tanulás mentálhigiénés feltételei (a lelki tényezők szerepe a tanulásban, a teljes nyugalom, megfelelő testi erőnlét, képességünk – terhelhetőségünk, hit az elvégzett munka sikerében, önellenőrzés szerepe a megszilárdításban, sikereim és kudarcaim a tanulásban, tanulás a céljaim elérése érdekében) • Ki miben jobb? Önellenőrzés, önértékelés	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv.</i> <i>Irodalom:</i> a jegyzetelési technikák gyakorlása <i>Biológia:</i> az emberi agy és szervezet működése

SZÜLŐFÖLDÜNK, HELYÜNK A VILÁGBAN	
Előzetes tudás	Kapcsolati rendszerekben működő szabályok.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai (a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése) • Szükségleteink és érdekeink, előítéleteink • Nyitottság, empátia és tolerancia • „Akikre büszkék lehetünk” (kiemelkedő államfők, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságán keresztül bővítsék ismereteiket kulturális örökségünkről; helyezték el ezen keresztül hazánkat Európában és a világban – helytörténeti vonatkozások is) • Politika, politizálás (a tévé, rádió, sajtó segítségével kapjanak képet a hazánkban folyó politikai eseményekről, fejlődő demokráciánkról, politikai kultúránkról; ismerje meg, hogy a különféle társadalmi csoportok érdekeit a pártok képviselik, s ezért a pártok sokfélék lehetnek; a politizálás szerepe a mindennapi életben)	
Kapcsolódási pontok	<i>Földrajz</i> <i>Történelem:</i> állampolgári ismeretek

ÉN ÉS HELYEM A KÖRNYEZETEMBEN	
Előzetes tudás	Társas kapcsolatok, kapcsolati rendszerekben működő szabályok.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A közösség céljai, feladatai a tanévben (a közösség további fejlesztése; a helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a körérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás) • Társakkal a közös munkában (felelősségvállalás a feladatok megfelelő végrehajtásáért; a közösséggel való együttműködés az egyén számára is védelmet és előnyt jelent; egymás segítése az iskolai élet különböző szinterein biztosítja a sikert)	
Kapcsolódási pontok	<i>Drámapedagógia:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok <i>Magyar nyelv:</i> a testbeszéd értelmezése

MAGATARTÁS ÉS VISELKEDESKULTÚRA	
Előzetes tudás	Lányok és fiúk tulajdonságai. Az elemi kommunikációs szabályok megismertetése. Alapismeretek a kommunikáció tényezőiről: feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A kulturált magatartás szabályai a lányok és fiúk kapcsolatában (legyenek udvariasak, tapintatosak egymással és a kívülállókkal szemben is; tartózkodjanak a kirívó magatartástól!) • Azt gondold, amit mondasz? (a kommunikáció, metakommunikáció szerepe, fejlesztése; a testnyelv fontossága a mindennapi érintkezésben) • Ismerkedés – kapcsolatteremtés (kikkel vagyok kapcsolatban? –kortárssal, felnőttel, „idegennel”, más neművel-; a kapcsolat mozgatórugói: azonos érdeklődés, érdek, szeretet; a kapcsolatteremtés feltétele: ön- és másik ismerete vagy megismerésének vágya; mi a jó kapcsolat „receptje”?; az ismerkedés illemtana; emberi kapcsolatok alakulása: átalakulása pl. szerelemmé vagy véget érése) • Szabályok vagy korlátok (a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, az utca illemtana)	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv:</i> aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben <i>Magyar nyelv:</i> nyelvi kifejezési formák: tegeződés, magázódás, tetszikelés <i>Drámapedagógia</i> <i>Erkölcstan:</i> viselkedési normák

AZ EMBER, MINT A TERMÉSZET RÉSZE	
Előzetes tudás	A különböző energiafajták
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Életünk a „megsebzett bolygón” (a környezetvédelem szükségességének megértése; a környezeti ártalmak számbavétele (gépjármű-közlekedés, energiatermelés; a környezetszennyezés elleni védekezés lehetőségei; a környezetvédelem általában és közvetlen környezetünkben; mit tehetek én környezetem védelmében?)	
Kapcsolódási pontok	<i>Biológia:</i> környezetszennyezés, környezetvédelem <i>Kémia:</i> környezetszennyező anyagok

AZ EGÉSZSÉGES ÉLET	
Előzetes tudás	A serdülőkor. Káros szenvedélyek
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Az egészség érték: lelki jólléti állapot (a jó lelki állapot fogalma, a gyilkos stressz, a stresszkezelés és szabályozás) • A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái (a serdülődéssel járó biológiai és pszichológiai változások; a változások biológiai gyökerei; a természet rendjének elfogadása; én-képed új fényképe) • Testkultúra a serdülőkorban (hogyan és miért törődöm a testemmel?; ki a szép ember?; divat, ízlés, ízléstelenség; az én egyéni stílusom; a serdülőkor kozmetikai problémái; mindenki szép valamiben) • Kísértésnek kitéve: a drog (első lépések a kábítószer-fogyasztás felé, a kábítószeresek fajtái és a fogyasztás formái, drogok idegrendszeri hatása, a kábítószer okozta élmény, vigyázat: koncert, házibuli, diszkó, barátok, nem élek vele)	
Kapcsolódási pontok	<i>Biológia:</i> szenvedélyek, károsító hatásai, megelőzésük, a leszokás nehézségei

SZABADIDŐ	
Előzetes tudás	A média fajtái
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Szabadidő: a tömegkommunikáció hatása életmódunkra (színház, mozi, videó, tv., reklám, virtuális valóság)	
Kapcsolódási pontok	<i>Informatika:</i> a média tudatos kritikai kezelése

KONFLIKTUSKEZELÉS	
Előzetes tudás	A konfliktus fogalma
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Konfliktusok a családban (a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében, feloldásában; a válás káros hatása a családtagokra, a gyermek fejlődésére)	
Kapcsolódási pontok	<i>Biológia:</i> a stressz káros hatásai

GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI ISMERETEK	
Előzetes tudás	A pénz fogalma, mint fizetőeszköz. Mennyi pénzből lehet a mindennapi élelmiszereket vásárolni? Milyen havi kiadásai vannak egy családnak?
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A pénz értéke, mint fizetőeszköz. Költségvetés fogalma. • Osztály szintű karácsonyi ünnepség költségvetésének készítése: a költségvetés részei, tervezés, számítások végzése, megvalósítás, elszámolás. • Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát.	
Kapcsolódási pontok	<i>Matematika:</i> a pénz vásárlói értéke

PÁLYAORIENTÁCIÓ, FELKÉSZÜLÉS A FELNŐTTLÉT SZEREPEIRE	
Előzetes tudás	Saját képességek felmérése. Szakmákhoz kapcsolódó ismeretek.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A fizikai és a szellemi munka (a szülők és ismerősök szakmája; ismert szakmák rendszerezése fizikai és szellemi munkacsoportba; melyek a két szakmacsoport lényegi különbségei és hasonlóságai; mennyit kell az egyes szakmákhoz tanulni, milyen iskolatípusban?; milyen a kétfajta munkacsoport társadalmi megítélése és anyagi elismerése?; a fizikai és szellemi munka egyaránt fontos, nem létezhet egymás nélkül) • Munkahely-látogatás (más életterek, foglalkozások, életformák megismerése; a munkahelyen „helyszínen” ismerjenek meg néhány szakmát, foglalkozást a valós környezetben; a szellemi és fizikai munka megfigyelése; figyeljék meg a használt anyagokat, szerszámokat, munkakörülményeket, tevékenységeket; kérjenek munkaköri leírásokat) • Pályaválasztási elképzelések (a gyerek és a szülők pályaválasztási elképzelései; ezek egybevetése; azonossági pontok és lényeges eltérések keresése; mi motiválta a két „oldal” választását?; kik és hogyan hassanak a gyerekre a döntés előtt?; ki döntsön?) • Egy érdekes életpálya (vendégek fogadása, vagy riportok készítése; az életpályája milyen tanulmányok, erőfeszítések mentén alakult olyanná amilyen?; Voltak-e korrekciók, bukások?; Hogyan tudott újból „építkezni”?; Lezártnak tekint-e az életpályáját?) • Pályaválasztási elképzelések (gyerek – szülő, motivációk, döntés joga) • Pályaválasztási vetélkedő (ismeretek, helyzetfelismerés, kreativitás, magatartási kultúra, kommunikáció)	
Kapcsolódási pontok	<i>Technika</i> <i>Történelem:</i> szakmák, foglalkozások

Távlati és nevelési célok:

- A nemi identitástudat megerősítése. A nemi szerepek fogalma.
- Tanuljon meg választani.
- A kritikai gondolkodás és döntéshozás lépéseinek alkalmazása.
- Stresszhelyzetek és kockázati tényezők felismerése.
- Testi és lelki egészség egyensúlya.
- A veszteségkezelés módjai, konfliktuskezelési ismeretek.
- A kockázat vállalásának pozitív és negatív következményei, ismerje fel, hogy a tömeg tájékoztatás felhasználásával az ember és a közösségek könnyen manipulálhatók.
- Rövid távú célok.
- Tanulja meg a lényegyet kiemelni és arra hosszútávon emlékezni.
- Ismerje fel, hogy az emlékezőtehetség, a gondolkodóképesség fejleszthető.
- Tudja megkülönböztetni a tanulási indítékokat pl.: kötelességtudást, a tantárgy iránti érdeklődést, a siker élményét, a tanulás örömeit, a jövő foglalkozás perspektíváját.
- Tudatosuljon benne saját indítéka is.
- Érdeklődjön a politikai kérdések iránt.
- Ismerje fel a társadalmi fejlődés sikerének, ellentmondásainak kérdéseit, hazánk nemzetiségi politikáját.
- Gyűjtsön adatokat a nagyvilágban élő magyarság számáról, helyzetéről, kivándorlásuk okáról.
- Legyen tisztában a Magyarok Világszövetségének a magyarság összetartozásában végzett tevékenységével.
- Tudatosuljon a nemzeti ünnepeink fontossága a magyarság összetartásában. Kísérje figyelemmel Miskolc és környékének népművészetét.

- Végezzenek kutatómunkát a környezeti ártalmak leküzdésének technikai lehetőségeiről, az ezzel kapcsolatos helyi törekvésekről, mozgalmakról.
- Szerezzenek gyakorlati tapasztalatokat néhány szakmáról, Egyénileg ismerjen meg és ismertessen egy érdekes életpályát.

Várható eredmény:

- Nemi szerepvállalás.
- Eligazodás a személyi kapcsolat rendszerében: kölcsönösség, empátia.
- Pozitív szerepvállalás csoportban, közösségben.
- A feszültségkezelés helyes mozzanatainak megtanulása.
- A felelősséggel kezelt döntés.
- Az életvitel összehangolása a kínálgzó lehetőségekkel.
- Tudatos választás.
- Visszautasítás.
- Családi életre felkészítés
- A magabiztos szuverén egyéniség alapjai.
- A tanulás rendszeressége a távlati céljainak megvalósítása érdekében.
- A tanulás eszköz, de az ismeretszerzés örömförrás és sikerélmény.
- A politikai és nemzetiségi problémák iránt érdeklődő nyitott magatartás.
- Ismerje meg a miskolci múzeumokat, kiállításokat.
- Tudatos környezetvédelmi tevékenység.
- Részt vállal a környezetvédelem érdekében szerveződött tevékenységekben.
- Gyakorlati tapasztalatokkal rendelkezik egy szakmacsoportról.

Eszközrendszer:

- Csendes Éva: Életvezetési ismeretek és készségek
- Audiovizuális eszközök, médiák
- Ellenőrzés és értékelés eszközei
- Tanári és tanulói tapasztalatszerzés

8. osztály

Heti óraszám: 1 óra

Javasolt óraterv:

Témakör	Óra
1. A harmonikus személyiség, énképem, önismeret	3
2. Tanulás tanulása	3
3. Szülőföldünk, helyünk a világban, európai azonosságtudat	2
4. Én és a helyem a környezetben	2
5. Magatartás és viselkedéskultúra	2
6. Az egészséges élet	10
7. Az ember, mint a természet része	2
8. Szabadidő	2
9. Konfliktuskezelés	2
10. Pályaorientáció, felkészülés a felnőttlét szerepeire	2
11. Gazdasági és pénzügyi ismeretek	3
12. Szabadon felhasználható órák	3
összóraszám	36

Cél:

A tanuló ismerje meg a legfontosabbnak tartott értékeket, az értékelés folyamatát, szempontjait.

Ösztönzés az értékek iránti nyitottságra, azok elfogadására.

Értékek alapján történő cselekvésre, önmaguk és mások igazságos megítélésére, a meggondolt véleményalkotásra, fontos helyzetekben a választási lehetőségek mérlegelésére.

A tanulók bevezetése az alapvető humanista erkölcsi elvek és normák ismeretébe.

Jellemformálás.

Tudja megfogalmazni, kiért, vagy miért felelős az egyes ember, az emberek, az emberiség és mit tehet a természeti környezetért, Cselekedjen ennek szellemében.

Tárgyalandó témák:

TANULÁS TANULÁSA	
Előzetes tudás	A munka és munkahelyek
Ismeretek / fejlesztési követelmények	
• Aki mer, az nyer (kezdeményezőkézség, kockázatvállalás, vállalkozói bátorság) • Én és a nyári munka • Versengés és együttműködés	
Kapcsolódási pontok	<i>Történelem:</i> állampolgári ismeretek

A HARMONIKUS SZEMÉLYISÉG, ÉNKÉPEM, ÖNISMERET	
Előzetes tudás	Testi és hormonális változások, valamint azok következményei
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Egyéni képességek a közösség szolgálatában (a kapcsolatteremtés a kooperáció fontossága a közösségben; empátia, tolerancia, konfliktus-, és kudarcűrő képesség) • Harcban önmagunkkal (sajátos ellentmondása ennek az életkornak, hogy a vágyak és igények nincsenek összhangban a lehetőséggel; az én-ideál megközelítését segítik a helyes önismeret (önkritika), az egészséges ambíció és akarat a gátlások és negatívumok leküzdésére) • A felnőtté válás jellemző viselkedési normái (a felnőttkor jellemzői már gyermekkorban jelentkeznek; a szó és a tett, a vágy és az értelem viszonya) • Mi dolgunk a világon? (életünk értelmét mi adjuk céljainkkal, cselekedeteinkkel, hitünkkel; az élet értelme az értelmes élet!) • Boldogság és szomorúságforrások (mit jelent: boldogság, szomorúság; a boldogság összetevői, szintjei: szerencsejavak, örömeztet, meglegedettség, értelemmel telített élet; a boldogság kellékei: nyitottság, lendület, életkedv, szeretet, helyes önértékelés, tettek; szomorúságforrás: félelem, önbizalom hiánya; állandó szomorúság következménye: depresszió, magány, öngyilkosság; nyújts kezdet!)	
Kapcsolódási pontok	<i>Biológia:</i> hormonális változások és külső, belső hatásai

SZÜLŐFÖLDÜNK, HELYÜNK A VILÁGBAN	
Előzetes tudás	Vallás fogalma, fajtái
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Isten, hit, vallásosság (a hit világa, a vallásos ember, minden ember kizárólagos joga) • Én is hazám polgára vagyok (az állampolgárok alapvető jogainak és kötelességeinek megismerésén keresztül egyensúly kialakítása a joggyakorlás és a kötelesség–végrehajtás között)	
Kapcsolódási pontok	<i>Történelem:</i> hit- és vallásismeret, állampolgári ismeretek

ÉN ÉS HELYEM A KÖRNYEZETEMBEN	
Előzetes tudás	Társakkal való együttműködés: Szervezetek működése, működés szabályozása.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Céljaink, feladataink a 8. osztályban (a továbbtanulás megalapozása; elvárás velük szemben a példamutatás tanulmányi, magatartási, stb. téren) • Csoportok az osztályban (klikkek és barátok; sztárok és magányosok) • Az önkormányzat működése az osztályban és az iskolában (a vállalt feladatok elvégzése kötelesség, melyet önzetlenül, lelkiismeretesen, pontosan kell végezni; a dicséret, elismerés új erőt ad a további munkához) • Közéletiség, demokrácia (az igazi demokrácia gyakorlásához szükséges a saját, a csoport és a közösségi érdek felismerése; az osztályfőnöki óra a demokrácia gyakorlásának színtere)	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv:</i> szóbeli kommunikáció fejlesztése <i>Történelem</i>

MAGATARTÁS ÉS VISELKEDÉSKULTÚRA	
Előzetes tudás	Szerelem, szeretet, a másik nem tisztelete
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Kamaszszerelem (az élet természetes ajándéka: szeretet, szerelem, imádat; vonzalomtól a szerelemig; a szerelmes állapot; hogyan fejezzem ki a szerelmem? – a szerelmesek illemtana; a szerelemtől más lettem? hogyan lehet szerelmeket megszakítani anélkül, hogy a másik ember önbizalmát megsérteném; tudjon különbséget tenni a szerelem és a nemi vágy megnyilvánulása között) • Szabályok vagy korlátok: kerékpárral a közúton (kerékpáros közlekedés, KRESZ-ismeret, közlekedési morál)	
Kapcsolódási pontok	<i>Biológia:</i> az emberi szervezet működése <i>Erkölcstan:</i> viselkedési normák

AZ EGÉSZSÉGES ÉLET	
Előzetes tudás	Párválasztás, szexuális élet
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Barátság, szerelem, szexualitás (a barátság és szerelem azonos és eltérő elemei, értékeik; a serdülőkorban a szexuális élet kerülendő, mert a fiatalok biológiai, szellemi és társadalmi érettsége, helyzete nem alkalmas a felelősségteljes kapcsolat létesítésére) • Szexualitás (a testi szerelem, mint az emberiség közös titka; a szex, a szexualitás; mi a különbség a szerelem és a szexualitás között?; miért káros a szexuális élet túl korai megkezdése?; szemérmes, szemérmetlen, pornográf; a tömegkommunikáció és a szex; uralom a nemi ösztönök felett) • Az egészség érték: megtörtént a baj (háztartási és idénybalesetek, elsősegélynyújtás, betegápolás, beteglátogatás) • Kísértésnek kitéve: az AIDS (fogalma, fertőző források, tünetei, védekezés ellene, szűrés és tanácsadás)	
Kapcsolódási pontok	<i>Biológia:</i> elsősegélynyújtás, a korai szexuális élet veszélyei, a hormonális változások és külső hatásai

AZ EMBER, MINT A TERMÉSZET RÉSZE	
Előzetes tudás	Nemzeti parkjaink, idegenforgalom jelentősége
Ismeretek / fejlesztési követelmények • „Magyarországról jövök” (a leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességek, földrajzi helyek bemutatásán keresztül érezzék szükségét ezek védelmének, erkölcsi és anyagi szempontból egyaránt (pl.: nemzeti parkjaink, Balaton, Velencei- tó, Tisza- tó bemutatása – felhasználhatók a tanulmányi kirándulások tapasztalatai is, illetve ezek előkészítésére is!)	
Kapcsolódási pontok	<i>Földrajz:</i> Magyarország nevezetességeinek, természeti kincseinek ismeret, turisztikai célpontok

SZABADIDŐ	
Előzetes tudás	Magyarország nevezetes helyei
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Szabadidő: elhatározástól a megvalósításig (kirándulás szervezése, ruhatár, programkészítés, viselkedési szabályok)	
Kapcsolódási pontok	<i>Technika</i> <i>Földrajz</i>

KONFLIKTUSKEZELÉS	
Előzetes tudás	Mi a konfliktus? Konfliktushelyzetek
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Generációk együttélése a családban (a tisztelet korra való tekintet nélkül mindenkinek kijár; a család szokásaihoz alkalmazkodni kell; az alkalmazkodás gyakorlással fejleszthető) • Harcban önmagunkkal (sajátos ellentmondása ennek az életkornak, hogy a vágyak és igények nincsenek összhangban a lehetőséggel; az én-ideál megközelítését segítik a helyes önismeret (önkritika), az egészséges ambíció és akarat a gátlások és negatívumok leküzdésére)	
Kapcsolódási pontok	<i>Erkölcstan:</i> viselkedési normák <i>Drámapedagógia:</i> helyzetgyakorlatok

PÁLYAORIENTÁCIÓ	
Előzetes tudás	Tehetség fogalma. Szakmák ismerete, Saját adatok ismerete.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • Jövőnkre készülünk (pálya, szakma, foglalkozás, beosztás, munkakör, képesítés, képzettség, pályakép) • ÉN-KÉPEM – személyiségleltár (képeségeim, erősségek – gyengeségek – lehetőségek – veszélyek) • Középfokú iskoláztatás (iskolaszerkezet, felvételi követelmények, pályaalkalmasság, iskolaváltás, helytállás) • Pályaválasztási döntés (elképzelések, döntés, alternatívák, érvek–ellenérvek) • „Próba felvételi” (felkészülés, feszültségoldás, megjelenés, bemutatkozó beszélgetés, kommunikációs stratégiák, taktikák, siker –kudarcc) • A munkanélküliség állapota, folyamata (munkaerő kereslet és kínálat, esélyteremtés)	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv</i> <i>Irodalom:</i> önéletrajz formája, írása <i>Történelem:</i> a munka világa

GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI ISMERETEK	
Előzetes tudás	A pénz értéke, mint fizetőeszköz. Költségvetés fogalma.
Ismeretek / fejlesztési követelmények • A pénz fogalma és értéke, hogy mennyi pénzért lehet utazni, programokat szervezni, szállást foglalni. • Az osztálypénz kezelése, a felelősök kijelölése, a felhasználásról demokratikus döntéshozatal. • Komplex osztálykirándulási tervek készítése, költségvetéssel, programokkal. Költségvetés tervezés, ajánlatok összehasonlítása, kivitelezéshez előkészítés, foglalások rendezése stb. • Osztálypénz elszámolás, a költségek elszámolása számlák ellenében, elemzés, hogy milyen területeken volt eltérés a tervezett és a megvalósult költségek között. Mi volt az eltérés oka? • Diákok által felvetett gazdasági témák megvitatása, tapasztalatszerzés egymástól.	
Kapcsolódási pontok	<i>Matematika</i> a pénz vásárlói értéke

Távlati és nevelési cél:

- A konfliktuskezelési képesség kialakítása.
- Reális célok megfogalmazása.
- Az összevetés igényének felkeltése.
- Tanulja meg az érzelmeit kifejezni.
- Felkészítés a felelősségteljes döntés képességére.
- Rávezetni arra, hogy elfogadják saját felelőségüket.
- Az életminőségük kialakításában, segíteni a jövő tervezését.
- Tudatosítani a pozitív jövőkép fontosságát.
- Belső harmóniára törekvés.
- Megismertetni az alkotó életforma fogalmával.
- A társadalmi-fogyasztási szokások, hagyományok, kultúrák szerepe életünkben.
- Az intézmények, a humán szolgálatok.
- A szakemberek megismertetése.
- Perspektivikus célok és döntések.
- Alkalmazza a személyére szabott helyes tanulási szokásokat.
- Válgatja belső igényévé a permanens önművelés, ennek érdekében tudatosan használja a sokoldalú ismeretszerzés lehetőségeit.
- Lássa be, hogy a társadalmi, politikai és gazdasági reform esély a gazdasági stabilizációhoz és a fejlett országokhoz való felzárkózáshoz, s annak megtartásához.
- Ismerje fel az állam és az egyház együttműködésének szükségességét.
- Tájékozódjon a honvédelem szervezeti felépítéséről.
- Tudatosuljon benne, hogy a haza védelme minden állampolgár kötelessége.
- Az európai integráció mellett fontos a nemzeti hagyományaink és ünnepeink tiszteletben tartása, a nemzeti intenzitás megőrzése.
- Ismerje meg a demokrácia gyakorlásának feltételeit, a mai társadalomban.
- Diákönkormányzati szinten gyakorolja a demokráciát, hogy később felelősen politizáló polgárrá válhasson.
- Kísérje figyelemmel a kortárművészek kiállításait.
- Törekedjen a globális gondolkodásra.
- Ismerje az őt és az emberiséget károsító tényezőket és tudatosan harcoljon ellene.
- Jussanak el a pályaválasztási döntésig.
- Ismerjék meg azoknak a pályáknak, ill. iskola típusnak a követelményrendszerét, amit választani szándékoznak, vessék össze az önismeretük alapján saját lehetőségeikkel.

Várható eredmények:

- Reális önértékelés és elfogadás.
- Alkalmazkodás a valósághoz.
- Vállalja a választás felelőségét, életigenlő, bizakodó, örülni tudó életattitűd.
- Képesek lesznek rövid és hosszú távú célok megfogalmazására.
- Egészséges, kockázatvállaló magatartást tanúsítanak a célok megvalósításában.
- Határozott visszautasítás, segítség másokon.
- Céltudatos kitartás.
- Állhatosság.
- Tudatosan készül a választott iskolatípusba.
- Sokoldalú ismeretszerzésre tesz szert.
- A tanulási tevékenységet önművelődési igény, az önállóság jellemzi.

- Rendelkezik azokkal az elméleti és gyakorlati ismeretekkel, amelyek elősegítik az európaisággá válást.
- Az ünnepek és a hagyományaink mélyítik a magyar nemzethez való tartozás érzését.
- Belső énjéből fakadóan felelősséget érez a természeti környezetünkért.
- Sikeres felvételi a reálisan megválasztott iskolába.
- Elindul egy választott szakma felé.

Eszközrendszer:

- Csendes Éva: Életvezetési ismeretek és készségek
- Audiovizuális eszközök, médiák
- Ellenőrzés és értékelés eszközei
- Tanári és tanulói tapasztalatszerzés